

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ V. G.**, bývajúcej v P., **2/ E. G.**, zastúpeného matkou žalobkyňou 1/, bývajúceho u matky, obaja zastúpení JUDr. D. D., advokát, so sídlom v P., proti žalovaným **1/ R. G.**, bývajúcemu v P., zastúpenému JUDr. R. F., advokátom v P., **2/ L. G.**, bývajúcej v P., **o určenie neúčinnosti právnych úkonov**, vedenej na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 6 C 51/2006, o dovolaní žalobcov 1/, 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 26. novembra 2009 sp. zn. 4 Co 68/2009, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 26. novembra 2009 sp. zn. 4 Co 68/2009 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Považská Bystrica rozsudkom z 30. októbra 2008 č.k. 6 C 51/2006-138 určil, že zmluva o prevode práv a povinností spojených s členstvom, uzavretá v zmysle článku V stanov S. medzi prevodcom J. G. a nadobúdateľom R. G. z 28. decembra 2005, ktorou previedli členstvo a členské práva a povinnosti vyplývajúce z členstva v S. na R. G. týkajúce sa X.-izbového družstevného bytu č. X., vchod X., v dome s. č. X. v P. je právne neúčinná. Súd ďalej určil, že zmluva o prevode práv a povinností spojených s členstvom, uzavretá v zmysle článku V stanov S. medzi prevodcom R. G. a nadobúdateľkou L. G. z 30. októbra 2007, ktorou previedli členstvo a členské práva a povinnosti vyplývajúce z členstva v S. na L. G. týkajúce sa X.-izbového družstevného bytu č. X., vchod X., v dome s. č. X. v P. je právne neúčinná (§ 42a, § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka). Žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcom náhradu trov konania a právneho zastúpenia do rúk ich právneho zástupcu v sume 12 981 Sk a žalovaným 1/ a 2/ zároveň uložil povinnosť zaplatiť spoločne a nerozdielne 28 965 Sk do rúk právneho zástupcu žalobcov do troch dní od

právoplatnosti rozsudku. Z vykonaného dokazovania mal súd za preukázané, že pôvodný žalobca E. G. (ktorý zomrel dňa X.) a J. G. boli manželmi. Ich manželstvo bolo právoplatne rozvedené a na čas po rozvode mal. deti R. a L. boli zverené do výchovy matke. Bolo zistené, že bývalým manželom bolo zrušené právo spoločného nájmu k spornému bytu a byt bol prikázaný do nájmu J. G., táto sa stala jedinou členkou bytového družstva. Na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 4 C 31/2003 prebieha konanie o vyporiadanie BSM medzi E. G. a J. G. a v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 207/2005 bol schválený zmier vo veci navrhovateľa E. G. proti odporkyni J. G., v zmysle ktorého sa J. G. zaviazala zaplatiť E. G. sumu 67 615 Sk, trovy konania 3 380 Sk a trovy právneho zastúpenia 11 908 Sk, do 2 mesiacov od právoplatnosti uznesenia. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 30. januára 2006. Počas konania o neúčinnosť právnych úkonov pôvodný žalobca E. G. zomrel a súd v konaní pokračoval s jeho dedičmi, ktorými sú na strane žalobcov pozostalá manželka a pozostalý syn, na strane žalovanej súd konal ďalej s R. G. a L. G.. Vyporiadanie BSM nebohého E. G. a jeho bývalej manželky J. G. je konaním, v ktorom najdôležitejšou položkou je vyporiadanie členského podielu k spornému družstevnému bytu, ktorého nájomníčkou a výlučnou členkou družstva sa stala na základe rozhodnutia súdu J. G.. Žalovaní 1/, 2/ sú deti J. G. a nebohého E. G. a žili v spoločnej domácnosti s J. G.. Znaleckým posudkom J. P. z 1. februára 2005 č. X. vypracovaným v rámci konania o vyporiadanie BSM bola všeobecná hodnota ekvivalentu členského podielu v bytovom družstve prináležiacom k spornému bytu určená na sumu 820 000 Sk. Napriek tejto skutočnosti previedla J. G. práva a povinnosti spojené s členstvom na žalovaného 1/ a ten následne na žalovanú 2/. V uvedenom konaní o vyporiadaní BSM potom J. G. žiadala, aby ako zostatková hodnota členského podielu k spornému družstevnému bytu bola braná suma 100 000 Sk. Predmetné uskutočnené prevody boli podľa názoru súdu prvého stupňa urobené preto, aby bolo znemožnené E. G. a v ďalšom konaní jeho dedičom, domáhať sa vyplatenia súm v prípade právoplatného skončenia konania o vyporiadanie BSM a sumy 67 615 Sk s príslušenstvom, ktorú má J. G. zaplatiť E. G. na základe právoplatného rozhodnutia súdu. Súd neakceptoval obranu žalovaného 1/, že členské práva k družstevnému bytu a právo členstva v stavebnom bytovom družstve je majetkové osobné právo, ktoré nie je možné podrobiť exekúcii, pretože podľa názoru súdu prvého stupňa je možné previesť za odplatu členské právo k družstevnému bytu a právo členstva v stavebnom bytovom družstve. Jedná sa teda o majetkové právo, ktoré vyjadrené v peniazoch môže slúžiť na uspokojenie finančných pohľadávok. O náhrade trov konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Trenčíne rozsudkom z 26. novembra 2009 sp. zn. 4 Co 68/2009 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol. Žalovaným 1/, 2/ náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. odvolací súd vyzval účastníkov na pojednávaní, aby sa vyjadrili k možnému použitiu § 61a Exekučného poriadku, § 320 ods. 2 O.s.p. a k ustanoveniam o bytovom družstve podľa Obchodného zákonníka. Poukázal na to, že Exekučný poriadok výslovne neobsahuje obdobné ustanovenie aké je zakotvené v § 320 ods. 2 O.s.p., v ktorom sa výslovne uvádza, že členský podiel nie je za trvania členstva postihnuteľný výkonom rozhodnutia. Odvolací súd však dodal, že členský podiel v stavebnom bytovom družstve je neoddeliteľne spojený s členskými právami a povinnosťami za trvania členstva. Členstvo zaniká podľa § 231 ods. 1 Obchodného zákonníka (písomná dohoda, vystúpenie, vylúčenie, vyhlásenie konkurzu na majetok člena, zamietnutie návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku člena, zánik družstva). Nesporne v súvislosti s týmto zákonným ustanovením Obchodného zákonníka treba vykladať aj § 61a Exekučného poriadku, nakoľko neobsahuje prípad zániku členstva postihnutím členského podielu (členských práv a povinností) v stavebnom bytovom družstve exekúciou podľa Exekučného poriadku. Z uvedeného vyplýva, že žalobcovia by nemohli vymáhať uvedenú pohľadávku v rámci exekučného konania, preto je žaloba nedôvodná. Z týchto dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 220 O.s.p. zmenil tak, že žalobu zamietol. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1, § 142 ods. 1, § 151 ods. 1, 2 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/, 2/ dovolanie. Navrhli rozsudok odvolacieho súdu zmeniť tak, že odvolací súd potvrdí rozhodnutie prvostupňového súdu. Prípustnosť dovolania vyvodzovali z § 238 ods. 1 O.s.p. a jeho dôvodnosť z § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. Uviedli, že súd vec nesprávne právne posúdil, keďže s ohľadom na ustanovenie § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka v rámci pokračujúceho vyporiadania BSM, matka žalovaných chce vyporiadať len hodnotu 100 000 Sk. Uviedli, že matka žalovaných poukazuje na prevod členských práv pred vyporiadaním BSM v tejto sume, hoci podiel je v rámci vyporiadania BSM ohodnotený na sumu 39 832,70 €. Týmto postupom chce poškodiť svojho bývalého manžela a teraz žalobcov ako jeho právnych nástupcov.

Žalovaný 1/ navrhol dovolanie žalobcov 1/ a 2/ ako nedôvodné zamietnuť. Zároveň uviedol, že na dovolaní absentoval podpis dovolateľov, resp. ich právneho zástupcu, preto je potrebné považovať ho navyše za neúčinné s ohľadom na plynutie zákonných lehôt.

Žalovaná 2/ navrhla dovolanie žalobcov zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je treba zrušiť.

V zmysle § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať, či napadnutý rozsudok nebol vydaný v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. (§ 242 ods. 1 O.s.p.), zaoberal sa dovolací súd najprv otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom a g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo súd bol nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval

senát. Uvedené procesné vady neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní nevyšli vady v zmysle § 237 písm. a/ až e/, g/ O.s.p. najavo.

Dovolací súd však zistil, že konanie pred odvolacím súdom je postihnuté vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Pod odňatím možnosti konať pred súdom treba rozumieť taký postup súdu, ktorým znemožní realizáciu tých procesných práv, ktoré účastníkom občianskeho súdneho konania procesné predpisy priznávajú za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

Vady konania vymedzené v zhora citovaných častiach ustanovenia § 237 O.s.p. sú porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, toto právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T. c/a Španielsko z roku 1993, sťažnosť č. 18390/91) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (nález z 12. mája 2004 sp. zn. I. ÚS 226/03) treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

Pretože povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vyporiada i so špecifickými námietkami účastníka; porušením uvedeného práva účastníka na jednej strane a povinnosti súdu na druhej strane sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite, skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky i s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadne riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov.

Ak potom nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. a zároveň aj dôvodnosť podaného dovolania.

Dovolací súd po preskúmaní danej veci zistil, že okresný súd žalobe vyhovel s poukazom na § 42a, § 42b ods. 3 Občianskeho zákonníka. Krajský súd zmenil rozhodnutie okresného súdu a svoje rozhodnutie v súlade s postupom podľa § 213 ods. 2 O.s.p. oprel o ustanovenie § 61a Exekučného poriadku, § 320 ods. 2 O.s.p., § 231 ods. 1 Obchodného zákonníka. Odvolací súd však odôvodnil svoje rozhodnutie v rozpore s § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 211 ods. 2 O.s.p.), keď uviedol len nedostatočne a nezrozumiteľne, z akých skutočností vychádzal a **akými úvahami sa pri posudzovaní dôvodnosti žaloby riadil**. Odvolací súd totiž len veľmi stručne konštatoval, že žaloba s poukazom na vyššie uvedené ustanovenia nie je dôvodná. Nie je preto zrejmé, či v danom prípade súd žalobu zamietol len s poukazom na § 61a Exekučného poriadku, keďže podrobnejšie neuviedol, prečo je v danom prípade potrebné považovať žalobu za nedôvodnú.

Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musí vypoariadať **so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený** nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozsudku je logicky, vnútorne kompaktné a neprotirečivo vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Účelom odôvodnenia rozsudku je predovšetkým preukázať správnosť rozsudku. Odôvodnenie musí byť súčasne i prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutí v konaní o riadnom alebo mimoriadnom opravnom prostriedku, t.j. musí byť preskúmateľné.

Dovolací súd navyše v konaní pred odvolacím súdom zistil aj inú vadu konania, na ktorú musí prihliadať aj vtedy, ak nie je dovolaním namietaná. Ide o procesnú vadu, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní.

Dovolací súd zistil, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové a na ich základe aj právne závery ako súd prvého stupňa bez toho, aby sám vykonal (zopakoval) dokazovanie. Znaky tzv. inej vady konania má tiež procesný postup odvolacieho súdu, ktorý sa prieči ustanoveniu § 213 O.s.p. Medzi tzv. iné vady konania, majúce za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, patrí aj skutočnosť, že odvolací súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z iného skutkového základu než súd prvého stupňa bez

toho, že by postupoval podľa § 213 ods. 3 O.s.p. a zopakoval dôkazy, na ktorých založil svoje skutkové zistenia súd prvého stupňa, resp. sám doplnil dokazovanie.

Zo zápisnice z pojednávania pred odvolacím súdom z 26. novembra 2009 (č.l. 170 a nasl.) vyplýva, že po otvorení pojednávania bola členkou senátu podaná správa o priebehu konania. Podanie správy predsedom senátu o doterajšom priebehu konania, alebo jeho členom, ktorá povinnosť vyplýva odvolaciemu súdu z § 215 O.s.p., nie je zopakovaním dokazovania. Rovnako zopakovaním dokazovania nie je ani vyjadrenie účastníkov konania, resp. ich právnych zástupcov k veci na odvolacom pojednávaní.

Predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci. Len takýto postup je aj v súlade so zásadou priamosti a ústnosti občianskoprávneho konania. Je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim v konečnom dôsledku k záveru o zmene rozsudku súdu prvého stupňa dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa. Ak odvolací súd v prejednávanej veci tento zákonný postup nedodrжал, potom pri hodnotení dôkazov zaťažil svoje rozhodnutie a konanie, ktoré mu predchádzalo vadou. Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, dovolací súd si v prejednávanej veci nezadovážil rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p.

V závere dovolací súd k námietke žalovaného 1/ pre úplnosť dodáva, že nepodpísané dovolanie nespôsobuje neúčinnosť jeho podania, tak ako žalovaný 1/ namietal. Išlo o chýbajúcu náležitosť, ktorá bola zákonom ustanoveným spôsobom doplnená.

Uvedená skutočnosť, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. a k tzv. inej vade podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnými procesnými vadami, nemôže byť považované za správne. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b

ods. 1 O.s.p.). S poukazom na právnu úpravu dovolacieho konania nezaoberal sa napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti, ani ďalšími dôvodmi dovolania.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 veta tretia O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. apríla 2012

JUDr. Martin V l a d i k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová